

АНАТОЛИЙ ДНЕПРОВ ТАМ, КЪДЕТО СВЪРШВА РЕКАТА

Превод от руски: Александър Хрусанов, 1986

chitanka.info

Когато излизам от високата сива сграда в могъщи колони и се спускам по широкото гранитно стълбище, винаги ме обзема чувството, сякаш нищо от това никога няма да стане и че всичко, което може да се случи там... е плод на въображението ми. Присвивам очи от ярката слънчева светлина, оглушавам от шума на уличното движение, а гласовете на минувачите, сред които съм се загубил, ми се струват прекалено високи.

На тази улица и на другите улици и площади всичко ми се струва съвършено ново и непознато, макар смисълът, който влагам в думата „непознато“ в този случай, съвсем да не е еднакъв с онзи, който съществува в съзнанието на мнозинството хора.

Вървя по улицата и внимателно разглеждам бързащите насреща ми мъже и жени, вглеждам се в лицата им, оглеждам дрехите им и ме поражда фантастичното многообразие и пъстротата на всичко. Точно пъстрота, от която очите се премрежват, а кръвта тупти болезнено в слепоочията. Оставам поразен от огромното, безкрайно голямото многообразие в този свят, през който вървя, по-скоро не вървя, а се промъквам. И макар твърде скоро да забравям за величествената сива сграда, за нейните полупразни, приличащи на музейни зали, не мога да повярвам, че извън стените ѝ съществува този многогласен, цветен свят, клокочещ като океан.

Особено трудно е да се свикне с шума и непрекъснатото движение. Едва сега започвам да разбирам, че почти всяко движение се съпровожда с шум, понякога едва доловим, но по-често гърмящ, звънтящ, чукащ, виещ, скърцащ — и всичко това се слива в едно, което са свикнали да наричат хармония на живота в големия град, хармония, от която болят ушите, а кръвта тупти още по-силно в слепоочията...

Забелязвам, че минувачите ми обръщат внимание, а може и преди да е било така, само че не съм го забелязвал. А сега забелязвам значително повече отпреди, почти всичко: и погледите на хората, и израза на очите им, и движенията на ръцете, и как за миг спират вниманието си на мен, а после отново забързват напред.

За голямата сива сграда с колони забравям веднага щом стигна до моста над реката. По него вървя бавно, много бавно, и сега ме изпреварват всички, които преди вървяха след мен. Минувачите ме заобикалят, а след това обръщат глава и сърдито ме изглеждат, защото вървя прекалено бавно и навярно им преча на тяхната забързаност. Те

буквално прелитат покрай мен, а аз вървя покрай перилата и гледам водата, която също бърза нанякъде под мен.

Минувачите ме заобикалят, оглеждат ме с неодобрение, мислят си, че съм голям безделник, щом като ей така си стоя край перилата на моста и гледам жълтата вода, която си тече, накъдето трябва.

Става ми весело от мисълта, че много хора ме смятат за безделник, който гледа течението на реката, защото няма какво да прави, и всъщност чувствам превъзходството си; постепенно започвам да разбирам защо ме интересува тази река и изобщо всичко, което става наоколо. Тогава отново мислено се пренасям в полупразните зали и си спомням всичко, до последната подробност, защото светът се състои от подробности, които само ни се струват незначителни.

По време на първата среща с Горгадзе той направо ме попита дали мога да забелязвам подробности. Отначало не разбрах какво има предвид, а след разясненията му стигнах до извода, че под тази дума той разбира всичко на света и поради това не е необходимо да си блъскам главата по въпроса, какво съм длъжен да забелязвам.

Отначало имаше тестове, подобни на онези, които педагозите карат да вършат учениците, за да определят степента на вниманието им. Огромни листове хартия с точки, кръстчета, кръгчета, които трябваше или да се оцветят в различни цветове, или да се задраскат през едно или през три, или да се отметнат с виолетов и червен химикал.

Много бързо се справих с тях и Горгадзе каза, че на способността ми да забелязвам подробности може да завиди и най-съвършеният автомат.

Постепенно от тестове на хартия преминахме към по-прости и едновременно по-сложни тестове. Подробностите трябваше да се откриват там, където на пръв поглед въобще не съществуваха, например върху идеално стъклено кълбо или по полираната повърхност на метал, или нещо съвсем удивително просто.

Отначало мислех, че трябва да забележа дребна драскотина или вдлъбнатина, или прашинка, но после се установи, че съществуват още безкрайно много незначителни подробности, които могат да се видят по повърхността на стъкленото кълбо или на металното огледало. И аз видях изкривеното отражение на високия, стигащ почти до тавана прозорец; през него нахлуваше дневна светлина и покрай него плуваха

бели облаци. Видях как в кълбото се отразява собственото ми лице, ръцете, които изглеждаха невероятно огромни. А за мигове по него се плъзваха мустаците и усмихващите се устни на Горгадзе, макар той никога да не се усмихваше.

С повърхността на метала нещата бяха значително по-сложни, защото в него се отразяваше всичко, целият свят, така че трябваше да се забелязва всичко и за него да се напише подробно в дневника.

Учех се да забелязвам подробности не само на предмети, но и в сложни съчетания, а тогава броят на подробностите растеше фантастично. Когато за такова изследване той постави пред мен картината на Кримов „Жена в синьо“, изписах цяла дебела тетрадка. Там пишеше за всичко: за всяка мазка от ръката на художника, за всички оттенъци на боите, за изражението върху лицето на жената, която, разбира се, беше смъртноболна. Това се виждаше веднага, ако се обърне внимание на синкавите петна по ръцете ѝ и на синкавата замъгленост, през която сякаш прозираше лицето на жената. Изглеждаше сякаш тя тръгва нанякъде или почти си е отишла, намира се на границата между реалното и нереалното.

Горгадзе специално ме похвали за онова, което съм забелязал, и преминахме към завършващия етап на тренировката, в течение на който трябваше да се науча да забелязвам и да запомням подробности, които се виждат в действителния живот.

За това бяха необходими три месеца, а след това се чудех сам на себе си какъв внимателен бях станал и как добре запомнях тези незначителни подробности. Заедно с това стигнах до чувството на значителност, която всяка така наречена незначителна подробност притежава, започнах да разбирам, че от света не бива да се изземва нито една пращинка, нито един атом, а ако това стане по някакво чудо, тогава ще рухне цялата Вселена.

Искрено казано, аз стоя в средата на моста и гледам течащата река не за да се убедя за сетен път, че без тази река и без ей онази вълна, и без моста, и без мен Вселената не може да съществува. За мен това е аксиома. Но ако Вселената не може да съществува без такива дреболии, то тя отдавна не би могла да съществува без човека, когото чакам тук.

Поглеждам часовника си и по ъгъла между стрелките определям времето с точност до секунда. Мога и да не гледам часовника, защото в

курса на тренировката влизаше и определяне на времето без часовник, и аз мога да го правя по всяко време на деня и на нощта с точност до секунда. Поглеждам часовника само за да се удивя още веднъж на неговия тайнствен механизъм.

Уверен съм, че от всички неразбираеми и загадъчни предмети на света най-неразбираемият и най-загадъчният е часовникът — независимо какъв е. Или моят, ръчният, или ей онзи там, дето виси, електрическият. Тайната на този уред е в неговата простота. Помислете само, всички събития във Вселената зависят от това, какъв е ъгълът между малката и голямата стрелка! А тези стрелки ги въртят обикновени зъбни колелца и пружини; от тези зъбни колелца и пружини зависят затъмненията на Луната и Слънцето, движението на звездите, намиращи се на милиарди милиарди километри от нас, разпадането на урановите атоми и движението на влаковете.

Горгадзе винаги казваше, че трябва да се отървем от часовниците, защото те само объркват същността на нещата. Часовниците внасят объркване в разбирането на проблемите и затова трябва да се научим да не им обръщаме внимание и въобще да не мислим за тях.

Моят часовник въобще не ми е нужен, нося го само по навик, просто за да се опитвам понякога да постигна недостижимата му тайна. Уверен съм, че в него има някаква тайна, вероятно тя е една от онези, върху които се крепи целият свят.

Не случайно ей сега, когато двете стрелки се сляха, когато зъбните колелца и пружината ги поставиха така, че настана времето, наречено пет и половина, човекът, когото чаках, се появи в другия край на моста. Като закон. Като неизбежна съдба. Като избухване на нова звезда в далечна галактика.

Както винаги, тя върви с бавна походка, размахва красивата си чантичка. Отдалеч виждам, че се усмихва, но зная — когато стигне до мен, усмивката ще изчезне от лицето ѝ и ще мине, като гледа към обратната страна на моста. Затова винаги виждам лицето ѝ отстрани.

Щом изписах цяла тетрадка за картината на Кримов, за това лице бих могъл да напиша енциклопедия. То се е отпечатало в мозъка ми като вечна фотография и макар тя да се извъръща към другата страна на моста, когато минава покрай мен, аз виждам сините ѝ очи, полуотворените розови устни, леката червенина и неспокойната

къдрица кестеняви коси, която още тогава, когато я видях за първи път в метрото, развяваше вятърът, нахлуващ през отворения прозорец. Зная, че покрай мен тя ще премине много бавно, сякаш очаква да я повикам или да я попитам нещо, а щом това не стане, ще закрачи побързо, разсърдена и разочарована.

А може би само така ми се струва и в нашите срещи няма нищо особено; тя просто мисли като много други минавачи, че стоя на моста, защото нямам какво да правя, и че тя няма никакво отношение към това, че стоя там.

Всеки път, когато се срещаме, си давам дума за миг поне да се осмеля да я спра и да ѝ кажа, че не мога да продължавам така, че тя за мен е целият свят, особено сега, когато всички тренировки, измислени от Горгадзе, завършиха и очаквам най-важното.

Предварително зная, че няма да се осмеля и че днес ще бъде както вчера, завчера, преди седмица и месец; просто още веднъж ще я изпратя с поглед, докато се скрие в нанадолнището след моста. Ще тръгна бавно след нея, като проклинам нерешителността си, ще мечтая всичко по-скоро да започне отначало.

Докато тя се приближава, размахвайки червената чантичка, аз трескаво стискам чугунените перила и забелязвам всички подробности. Тя върви съвсем бавно, плавно, леко се поклаща и в тази походка има нещо детински палаво, небрежно и очарователно.

Горгадзе винаги повтаряше, че в света главното са не предметите, а по-скоро движенията им и затова не трябва да се влюбваме дори в най-красивата, но неподвижна статуя. Ако говорим откровенно, за Горгадзе и огромната сграда с полупразни зали забравям само в мига, когато тя е редом с мен. Дори моят трениран мозък не е в състояние да определи този интервал от време — толкова е кратък. Внезапно изпитвам желание с усилие на волята да разтегна този интервал до безкрайност и точно тогава настъпва нещо, приличащо на облекчение, пламва надежда, сърцето потръпва от чувство, подобно на мъст. Прехапвам устни и започвам да мисля, че ако Горгадзе е прав, то на всичките ми мъки скоро ще настъпи край. Дори помислих, че когато стане това, ще изхвърля като ненужен часовника си.

Погледнах циферблата — стрелките се бяха разминали точно толкова, колкото бях предвидил, и тя в този миг се изравни с мен.

— Кажете, моля ви, колко е часът?

Вкамених се.

Пред очите ми плуват жълти петна, а сред тях като отражение на слънцето сред речните вълни просветва нейното лице, същото това лице, което толкова добре познавах.

— Струва ми се, че имате часовник — каза тя.

Нелепо кимам с глава и дърпам ръкава на сакото, за да погледна часовника.

— Виждам. Пет и половина. Благодаря.

И тя се извърна, за да си тръгне.

— Почакайте — прошепнах аз.

Когато тръгнахме един до друг, на мен ми стана дяволски радостно и весело. Бях преодолял толкова тежко, изискващо огромно душевно напрежение препятствие, а сега всичко стана леко и просто.

Разговаряхме за всичко на света, тя въобще не млъкваше, а лицето ѝ изразяваше неподправена изненада, когато ѝ съобщавах нещо, за което тя не знаеше или не се беше замисляла.

— Познавам ви отдавна — казах аз, когато седнахме на една скамейка на площада.

— И аз вас — отвърна тя с усмивка. — Дори един или два пъти ми се присънихте. Стоите си на моста с някакво странно изражение на лицето. Понякога дори си мислех, че се готвите да скочите в реката. Не зная защо си мислех така. Навярно, защото винаги изражението на лицето ви беше толкова странно.

— Идвам тук, за да ви срещна...

— Отдавна се досетих и престанах да се страхувам за вас.

— Значи сте се страхували за мен?

— Много — рече тя, — особено рано напролет, когато водата в реката е още студена.

В тъмното, на светлината на първите улични лампи тя ми се струваше още по-красива и понякога млъквах, за да слушам гласа ѝ, без да обръщам много внимание на онова, което говореше. После отново заговорях и продължихме така, докато часовникът на кулата удари полунощ.

Тя потръпна, а аз хванах внимателно ръката ѝ и пошепнах:

— Всичко ще свърши скоро...

— Какво?

— Тиранията... Тиранията на времето... Помните ли как го е изразил Гьоте? „О миг, поспри!“

— Помня...

Когато стигнахме до жилището ѝ и хванахме ръцете си, за да се сбогуваме, имах чувството, че сме стари, престари приятели и е било нелепо няколко месеца да стоя безсмислено на моста, да гледам жълтата вода и стрелките на часовника. А може би всъщност не беше толкова нелепо, колкото ми се струваше. Вече нищо не може да се промени, каквото било, било, значи така е необходимо.

Продължавах да вярвам, че потокът на времето е напълно неуправляем, че против течението му човек е безсилен, а бъдещето отдавна е готово, лежи си като на склад и изчаква мига, за да се превърне неизбежно в настояще... Цялото наше бъдеще съществува от незапомнени времена, готово е и изчаква времето си...

— Точно такава концепция е породила множество нелепи фантазии за машина на времето — сурово ме поучаваше Горгадзе. — Не може да се направи пътешествие до там, където няма нищо... Бъдещето е постепенно, мъчително съзидание, в което участват силите на природата и силите на човека. Ние го създаваме, строим го по зрими и незрими чертежи и планове. А докато тези чертежи и планове не се осъществят, няма защо да се мечтае за пътешествие в нищото...

Гласът му отекваше силно под сводовете на високите зали и поради това смисълът на думите му придобиваше тържественост и величие. Той бе посветил целия си живот на идеята да разруши концепцията за машина на времето, а това можеше да се направи само като се създаде нещо противоположно...

— Действително е само настоящето...

А кой се съмнява в това? Машина на времето е неизбежна мечта на човека, който не съзнава собственото си величие. На такъв човек му се струва, че утрешният му ден е приготвен много отдавна и на него му остава само покорно да чака.

— Действително е само настоящето...

Рано сутринта се изкачвам по широкото стълбище в тази сива сграда и предварително зная какво ще стане. Ще гледам екрана на осцилографа, върху който са застинали причудливи криви, изобразяващи вълни, които се носят с фантастична скорост. Ще се удивлявам на това, че този прост уред е спрял течението на времето, и

онова, което бърза, лети, изменя се, на екрана е умряло и застинало. Дълго ще гледам бясно въртящото се колело. Спиците му са осветени от бързо мигаща лампа и ето че то застава съвършено неподвижно и течението на времето спира.

Горгадзе отново ще ми показва филма, върху който е запечатан образът само на един неподвижен състезателен автомобил. Състезателят седи в напрегната поза, свил глава в раменете, така че над седалката се подава само белият му шлем.

— Обърнете внимание, автомобилът е неподвижен, макар да се носи напред. Просто снимките са правени от друг автомобил, който се движи със същата скорост...

А ето и друг филм.

В синьото небе се рее очарователно момиче. То е без парашут, широко е разперило ръце и е замряло в бездънната синева. Облечено е в оранжев гащеризон и напомня неземно същество, покорило силата на тежестта.

— Тя пада като камък към земята — мърмори Горгадзе. — Но я е снимал друг парашутист, който пада едновременно с нея...

Да, идеята е пределно ясна — за да се спре течението на времето, трябва да се научиш да се движиш с неговата скорост!

Дълго не можех да разбера какво означава да се движиш със същата скорост като времето, докато накрая в процеса на тренировките схванах смисъла. Съсредоточавам вниманието си върху множество незначителни подробности, запомням ги, фотографирам ги в съзнанието си и те се оказват извлечени завинаги от потока на времето. Сега те вече не могат да се изменят и нищо няма власт над тях.

Значително по-късно Горгадзе разкри същността на моите тренировки. Каза ми, че те са необходими така, както са нужни тренировки за всяко друго необикновено пътешествие. За пътешествие в планината, за плаване със сал през океана или за излитане в космоса... Ще се сблъскам с необичаен свят, в който времето ще престане да тече. Този свят ще бъде на застинали движения, на неизменни предмети, ще се състои от бездни, свързани помежду си незначителни подробности, също като величествен храм, построен от милиони тухли. Движенията и измененията не позволяват да се изучи подробно обърканата структура на мирозданието и затова пътешествието в света без време ще стане начало на най-великата

революция в историята на познанието, революция, непознаваща равна на себе си в цялата история на науката.

Изкачвам се по стълбището в сградата, която навремето е била музей или католическа черква, и предварително зная, че Горгадзе отново ще ми повтаря онова, което отдавна съм усвоил, но трябва да го превърна в част от себе си; в противен случай опитът ще се провали. Зная как ще се развие всичко и това някак си ме убеждава, че бъдещето все пак съществува в действителността, че ме очаква точно такава, каквото го предвиждам. Започвам да се съмнявам дали наистина е невъзможно да се построи машина на времето и вече съм готов да доверя съмненията си на Горгадзе, когато внезапно той сам, прославеният учен, известният познавач на теорията на времето ме посреща не там, където стои обикновено, а на входа.

По очите и съсредоточеното изражение на лицето му разбирам, че е отгатнал съмненията ми, и ето съвсем просто е нарушил обикновения поток на събитията, дошъл е да ме посрещне.

— Днес — каза той спокойно. — Сега. Готов ли сте?

Стори ми се, че винаги съм бил готов, по-скоро отдавна съм готов да се хвърля в бездната на безвремието, но сега, когато настъпи решителният миг, потръпнах и се поколебах.

— Ако не сте готов, можем да почакаме.

Да чакаме? Аха, разбира се, необходимо е да се почака! До онзи миг, когато стрелките на часовника ще се слоят в едно...

— Ако не възразявате...

— Не, какво говорите! В такива случаи не се възразява... Правете каквото искате и щом сте готов, елате. Ще ви чакам.

Той изчезна в полумрака на залата и само дълго отекващите му стъпки свидетелстваха, че той отива в най-далечното помещение, където под стъклен похлупак стои неговият стробоскоп на времето.

И ето ме отново сред тълпата забързани хора, сред грохота и шума на големия град, вглеждам се в пробягващите лица, в смеещите се очи, в слънчевите зайчета, които скачат по трепкащите утринни листа, и ми се струва, че не може да бъде другояче и че човек трябва наистина да е като Горгадзе, за да измисли машина, която спира времето.

Мъчех се да си представя как ще стане всичко, какво ще чувствам, когато всичко спре, а аз ще продължа да бродя (точно така

каза Горгадзе — бродя!) в света без време. Все едно да гледаш картина, сочна, жива картина, нарисувана от велик художник.

Дълго стоях на трамвайната спирка и не зная защо, непрекъснато се вглеждах в трамвая, когато спираше, гледах как престават да се въртят колелата му и пред мен изникваше червената стена на вагона, а после той потегляше, червеният панел изчезваше, а по другата страна на улицата бързаха хора, отваряха се и се затваряха вратите на магазините. Поривистият градски вятър непрестанно шареше из гъстите корони на липите, които растат по протежение на тротоара.

Когато това започне, ще отида на моя мост!

Тя още не знае какъв особен ден изживявам аз днес. Нищо не ѝ разказах за това, само намекнах, като цитирах Гьоте. Но съм уверен, че тя въобще не се досети за нищо; това не беше проста поезия, а вече действителност. После, когато опитът завърши, ще ѝ разкажа за всичко, за машината на времето, която никога няма да бъде създадена, за Горгадзе и за неговия вече създаден, скрит под стъклен похлупак стробоскоп на времето.

Вървя и забелязвам множество подробности, без които Вселената е немислима. Но тези дреболии са така бързотечни, така мигновени, че губят всяко значение и започват да изглеждат действително незначителни подробности.

Потръпвам от мисълта, че в пет и половина те ще престанат да бъдат незначителни подробности и ще придобият онова значение, което по право им принадлежи.

Пресичам широкия исторически площад и погледът ми се спира върху обветрените от времето старинни стени. Те, тези стени, ми изглеждат като да са извън времето и започвам да подозирам, че когато се окажа извън потока на времето, тогава не само тези стени ще ми се струват отдавна минала история.

Тук отново се натъквам на противоречие. Та нали без време не може да има никаква история, освен онова, което става в момента. И въпреки това бих искал в света без време да има поне някакъв живот, а не само гробище от застинали движения... Площадът гърми от потока автомобили и автобуси; неволно се усмихвам, като си спомням за Мюнхаузен, който чул разтопените звуци на рога. В света без време трябва да цари вечна тишина, в чиято бездна ще потъне биенето на собственото сърце и собственият дъх.

Непременно ще мина с нея по този площад и после ще ѝ разкажа подробно как е преминал опитът, какво съм видял и чувствал, особено когато тя е била до мен.

Безвремието сигурно прилича на вечността или на нещо подобно. А може би ще се окаже само пълен мрак, за какъвто говореше Горгадзе:

— Насочете телескопа към онази част на Вселената, където няма нито една звезда, към черната пустош, към бездънната пропаст и се опитайте там да намерите дори намек за течението на времето.

Няколко нощи подред гледах през телескопа в нищото и постепенно ме обхващаше съзнанието, пустошта е краят на времето. Но само да се помръднеш телескопът на половин-един градус, и пред очите започваше да искри звездното небе, където всичко се менеше, бляскаше и избухваше.

— Звезди, галактики, свръхгалактики — това са острови на времето във Вселената. Между тях няма нищо... Няма и време...

— Ами ако е справедливо и обратното?

За миг ми става страшно от възможността заедно със стробоскопа да се спусна в черната неподвижност, да се разтвори в нея и да изчезна завинаги.

Сега времето лети много бързо и не забелязвам как се прокрадва към съдбовния миг; започвам трескаво да обмислям най-краткия път, за да се върна по-бързо при Горгадзе.

По пътя се сблъсквам с минавачи, те подхвърлят ругатни зад гърба ми, а на мен ми беше весело. По-скоро, много по-скоро, отколкото си мислят, аз ще бродя сред тях като сред паметници. Пак нищо не успях да предвидя. Мислех, че Горгадзе, също както сутринта, ще ме посрещне на входа, а в действителност той стоеше в голямата зала в задния край на сградата, обкръжен от моите приятели. Точно те под негово ръководство вършеха всичко, за да мога днес аз да се отправя в пътешествие. Бяха се събрали, за да ме изпратят. По лицата им беше изписан израз на тържественост, загриженост и тревога. Никой не промълви нито дума, говореше само Горгадзе.

— Запомняйте дребните подробности, всички, до последната. След това ще се наложи много и подробно да пишете за всичко. И още нещо, не бързайте... Впрочем това не е точната дума... Искрено казано, не мога да ви дам никакви указания, защото не зная какви

указания ще бъдат нужни там... Уредът ще спре автоматично... Интересува ви след колко време? Този въпрос вече няма смисъл, затова не мислете за този проблем. Трябва само да натиснете бутона, а после всичко ще протече по реда си... Може би няма да протече, а ще спре по реда си... Не зная... Не ви ограничавам в нищо. Можете да започнете опита всеки миг и на всяко място. Моля ви само за едно — запомняйте дребните подробности!

Опитах се да се усмихна и посегнах към стробоскопа на времето.

— И още нещо. Не искам, докато сте там, да правите никакви обобщения. Те могат да се окажат неверни и вие ще се върнете с изкривени представи за онова, което сте видели и преживели. Това ще бъде голяма загуба за науката. Изводите ще направим, след като опишете всички подробности.

„Докато съм там... Докато съм там... Всъщност това си е тук, наоколо, на пет минути път!“

Приятелите поред ми стискат ръката. С готовия прибор тръгвам към яркия правоъгълник на вратата и излизам на шумната улица, осветена от оранжевото вечерно слънце.

Щеше да е лъжа, ако кажа, че не се вълнувам. Естествено, не толкова, че да се откажа от опита, но чувствам, че трябва да стане нещо странно, нещо, което не може да се предвиди, което беше ясно само теоретично, и то в общи линии. Не зная защо, но си мисля, че всички героични опити в миналото, колкото и незначителни да са били, винаги са криели в себе си опасност, именно защото не може да се предвижда бъдещето, дори с помощта на най-точните теории...

Успокоява ме това, че става дума не за предвиждане на бъдещето, а само за настоящето и ако в този момент с мен не стане нищо, то значи нищо никога няма да се случи.

И ето че я виждам.

Сега тя върви по-бързо от преди със закачливата, смела походка на щастливо момиче, което знае с увереност, че винаги го чакат. Усмивката не слиза от устните ѝ и колкото повече се приближава до средата на моста, толкова по-светнали стават очите, лицето и дори устните ѝ.

— Не закъснях ли? — пита тя леко задъхана.

— Не.

— Погледът ви пак е странен... Вие...

— Нищо ми няма... Само ви моля... Как да ви кажа... Моля ви да не ме оставяте, каквото и да се случи...

Тя се смее високо и здраво стиска ръката ми.

— Да вървим! Ще ви разкажа как още веднъж ви видях насън...

„Сега или малко по-късно? Кой знае кога настъпва истинското щастие? И дали въобще съществува такъв миг? А ако не съществува, може и сега...“

Спирам за секунда и я привличам към себе си.

... Тя се дръпна назад и ми се стори, че се изплаши от прекалено смелото ми движение и защото доста силно щракна уредът в чантата, която висеше на рамото ми. Тя наистина се дръпна назад, но се усмихваше твърде странно и размахваше чантичката си. Покрай мен мина някакъв човек и за миг я закри с гърба си, а когато се отдръпна, вече не я видях. Едва тогава съобразих, че след прищракването уредът е започнал да действа, и се ужасих, че може би той не работи и че тя така внезапно изчезна. Не знаех какво да правя и няколко секунди стоях и мислех; тогава видях автомобила.

Беше обикновено такси „Волга“, показва се иззад ъгъла и вървеше към мен на заден ход. Когато автомобилът се изравни с мен, шофьорът се подаде из прозореца, намигна лукаво и подвикна:

— Щастлива двойчица!

Тя се засмя до мен.

— Весел младеж, нали? — подхвърли тя, когато таксито отново тръгна напред.

— Вие... вие...

Изад ъгъла отново се появи автомобил, но сега той вървеше както се полага. Само че колелата му се въртяха в противоположна посока!!!

— Вие... крихте ли се някъде?

Вместо отговор я видях в другия край на моста със същата червена чантичка, която обаче беше не в дясната ѝ ръка, както обикновено, а в лявата. Тя бързаше много, после забави крачките си и мина покрай мен с извърната глава, също както преди да се запознаем.

— Моля ви... — подех аз... — Защо...

Тя мина покрай мен много сърдита и разочарована. После слезе от тротоара, направи кръг по платното на моста, като ловко лавираше между колите. Сред автомобилите имаше няколко таксита, които също

като първото вървяха на заден ход или колелата им се въртяха в противоположна посока.

Много ме досмеша от една двойка — мъж и жена, които отначало минаха покрай мен, а после се върнаха, като се движеха назад, отново тръгнаха, както се полага, и повториха това няколко пъти.

Отново се сетих за уреда в чантата, но сега погледът ми падна върху електрическият часовник на крайбрежната улица и се удивих, че той, както преди, показваше пет и половина, макар според мен от мига на срещата ми с нея да бяха изминали поне десет минути.

— Не закъснях ли? — попита тя леко задъхана.

— Не.

— Щастлива двойчица! — отново се провикна шофьорът на същото такси, само че сега то вървеше нормално.

— Нахален момък — промърморих аз. — Нали е нахален? А вие къде изчезнахте преди малко?

Тя се подхили и тръгна назад. Естествено, тя се движеше назад, а краката ѝ вървяха напред! Как не го бях забелязал веднага! Никога не бях виждал някой да ходи по този начин. Но щом на почти всички автомобили, които преминаваха покрай мен, колелата се въртяха наопаки, защо и хората да не си движат краката както им харесва!

Махнах ѝ с ръка и слязох на платното на моста, за да прекося на отсрещната страна. Часовникът на крайбрежната улица продължаваше да показва пет и половина. Започнах да подозирам, че уредът работи! Само не можех да разбера в какво е сбъркал Горгадзе.

Имаше още нещо, което забелязах в мига, когато в чантата щракна уредът. На нищо не се учудвах! Всичко, което ставаше, си беше в реда на нещата! Или по-точно тук всичко можеше да се случи... И ако тя сега върви вече по тази страна на моста, така и трябва да бъде. Мина покрай мен? Какво от това!

Таксито започваше да ми действа на нервите. Колко пъти можеше да идва и да се връща както му хрумне? И шофьорът не се отличаваше с остроумие — повтаряше все едно и също.

Затова аз я хванах за ръката и тръгнахме по крайбрежната улица, където работници вадеха трамвайните релси с лостове. Релсите бяха махнати отдавна, но това нямаше никакво значение, защото в следващия миг по тях отново премина червен трамвай, а след него,

вече по асфалт, се плъзна на заден ход автомобил; колелата му се въртяха в противоположна посока.

— Не закъснях ли? — отново повтори тя дразнещия си въпрос и аз отвърнах, че не е и че всичко това е дяволски скучно.

— Щастлива двойчица!

Не, наистина не можехме да се отървем от таксиметровия шофьор!

Часовникът сега беше друг, а не онзи, който висеше на недостроената преди, но завършена сега сграда; показваше пет и половина. Ако таксито се появи още веднъж, просто ще се качим в него. То не ни накара да го чакаме. Приблужи се някак настрана, шофьорът намигна лукаво и отново ни подвикна. Вратата на колата се отвори не навън, а навътре и от таксито се чу мрачен глас:

— Заето е.

Наистина в ъгъла седеше човек с шапка, нахлупена над очите, с високо вдигната яка. Освен това шофьорът беше вече друг.

— Днес не ни върви — измърморих аз в празното пространство.

Часовникът показваше пет и половина и аз, разбира се, трябваше да бързам за срещата. Сега знаех какво да направя. Трябва да я хвана здраво за ръката и въобще да не я пускам!

Не, разбира се, тя не закъсня. След като мъжът и жената няколко пъти преминаха покрай нас, аз я поведох натам, където работниците вече не вадеха трамвайните релси, а се разстилаше пустинен площад, обграден с млади липи. Не беше никак трудно да я водя, макар тя да крачеше в противоположна посока и дори понякога хукваше да бяга.

Нека бяга — все едно, тя си оставаше до мен и повтаряше един и същ въпрос.

— Заето е — рече някой право в ухото ми и онзи, който седеше в ъгъла на задната седалка, обърна лице към мен и повтори: — Заето е...

Беше жена.

Претичахме през площада, а после тичаше само тя, а аз вървах бавно до нея, държах я за ръката, за да не се повтори идиотската история със срещата ни на моста.

Слънцето беше още високо. Не бях решил нищо, тя все тичаше накъдето ѝ видят очите и затова се озовахме на крайбрежната улица и вървахме към парка. Виенското колело беше препълнено с деца, те пищяха весело, но колелото не се въртеше. Въобще не се въртеше, но

контрольорът извеждаше една група деца и пускаше друга. Беше удивително да гледаш щастливите, възбудени лица на излизащите дечица, които разказваха впечатленията си на чакащите ги родители. И те също бяха различни, само колелото стоеше неподвижно, а потокът от деца не спираше.

Мъчех се да си спомня къде съм виждал жената, която седеше в таксито, а тя се разсмя до мен и отново попита:

— Не закъснях ли?

Кога най-после ще се завърти колелото?

Люлките бяха празни. Неизвестно защо в пет и половина те не се ползват с успех, макар и да се люлеят празни. А една люлка беше застинала високо горе във въздуха с един-единствен пътник, същия, когото бях видял в таксито...

Помислих, че няма да е лошо да се полюлея заедно с нея и поне за минутка да престана да мисля, че трябва да бързам за срещата, но тя ми викна, че вече е там и тогава тръгнахме из парка, като нарочно избягвахме насрещните минувачи; те всички вървяха назад. Сетих се, че бързат за филм, който всеки миг щеше да започне в летния театър.

Няколко лодки плаваха в реката настрани, ту се приближаваха една към друга, ту се раздалечаваха. Приличаше на странен танц. Явно не беше трудно да се изпълнява, защото течението на реката бе спряло и лодките винаги можеха да спрат във всеки миг на избраното от хората в тях място. Понякога се удряха една в друга. За тази цел не бе необходимо да си добър гребец, а трябваше само да вдигнеш едното гребло и с другото да продължиш да гребеш като онзи гражданин с брадата или да спуснеш и двете весла като момичето в синия бански костюм, а можеше просто да си лежиш в лодката и да не правиш нищо...

Не, наистина зрелището беше приятно — движението на лодките настрани като в старинен танц.

А когато тя се надигна от дъното на лодката, реших, че си струва да се прекрати това и да продължим нататък. Затова я хванах още поздраво за ръката, да не би да се хване за греблата, и тогава се озовахме не в парка, а на отсрещната страна сред ливадите. Знаех, че все още е пет и половина и няма за къде да бързаме. Тя няколко пъти притича покрай мен напред-назад, макар да продължавах да я държа за ръката, а когато ми се стори, че се отдалечи повечко, се върнах в парка и

буквално я измъкнах от глупавата лодка. Не биваше да лежи продължително на дъното, още повече, че то беше мокро и лесно можеше да се простуди.

Забелязах, че няма вятър.

Ливадата не беше истинска, защото отдавна там бяха направили изкоп, за да построят детски санаториум. Беше много красива сграда с широки прозорци, които гледаха към плажа. Децата много обичат своя санаториум, заради който бяха направили изкоп в ливадата, обрасла със сочна трева. А зад ливадата, зад тръстиките започваше езеро, в което се вливаше реката.

Естествено, за да се добереш до езерото, нямаше нужда да джапаш във водата през тръстиките, но тъй като краката почти не докосваха повърхността, аз тръгнах напред, за да пробивам път. Тя изтича пред мен по пътеката, която се образуваше след моето минаване, и понякога се връщаше назад, без да се обръща, за да мога все още да я държа за ръката. Веднъж се оказа, че е стигнала края на тръстиковия гъсталак, през който бяхме преминали преди.

Ако не беше неподвижното колело и непрекъснато подновяващият се поток от деца, отдавна щяхме да сме заобиколили гъсталака, като минем вляво от детския санаториум или направо по пътеката, която прокарвах. Вероятно колелото въобще нямаше да се завърти, защото лодките в реката през цялото време плават настрани и нямаше никакво течение.

Помислих си, че тя наистина не трябва да лежи на дъното в мократа лодка, още повече, че санаториумът може да се заобиколи не само отляво, но и отдясно. Там брегът е пясъчен, а тръстика и блатиста почва имаше само, където минах аз.

Щом реката е станала толкова неподвижна като езерото, къде ли се влива? А пък тя няма защо да харчи пари за такси, за да попадне навреме на моста. Тя стигна до площада и дойде при мен от срещуположната му страна, така че не беше спечелила нищо. Та нали часовникът все си показваше пет и половина! Тя, изглежда, имаше свободно време и за люлката, и за лодката и може би въобще в пет и половина тя беше свободна.

Горгадзе можеше да ме предупреди, че когато стробоскопът на времето започне да действа, не бива да нахлувам в заетото такси, а

после да я държа здраво за ръката, след като колата потегли и всичко започне отначало.

Сега, когато за трети или четвърти път си пробиваме път през гъсталака от тръстики, тя тича напред, а аз я държа здраво за ръката и се промъквам напред. Започвам да подозирам, че тази разходка до неподвижното езеро не струва нищо в сравнение с неподвижното колело. Налага се непрекъснато да се връщаме при него, за да можем след това да се дивим на люлката и лодките в реката. А езерото си е най-обикновено езеро. Винаги си е същото. В него се влива реката, а то не изтича наникъде. По него няма вълни, над него не духа вятър и въобще тук е пусто и тъжно, като в детския санаториум, където влязохме и нямаше още никого...

Пясъкът по брега беше още топъл, тя се изтегна на него и сложи глава върху коленете ми. Но само така ми се стори, защото все като преди тя вървеше назад, после се оказах пред нея и двамата хукнахме към моста, за да не закъснеем за срещата.

А тя продължаваше да лежи на пясъка и да гледа неподвижното мътно езеро, където всичко бе застинало и в чиито дълбини всичко можеше да се случи. Също както в този свят без време. Това езеро е твърде мътно и неподвижно. Всъщност то никъде не изтича, макар някои учени да твърдят, че на дъното му има разлом, който го съединява с подземен океан, неподвижен и черен като празната Вселена.

Може наистина да е така, иначе е трудно да се обясни къде отива речната вода, която също не тече, докато тя лежи на дъното в лодката.

И все пак не бива да закъснеем за срещата. Езерото няма никакво отношение към нея. Това го разбирам добре и аз, не само тя. Още повече, след като приятелите ми стиснаха ръката, а Горгадзе ми кимна с глава и аз стоях в средата на моста и напрегнато се вглеждах към часовника, който показваше пет и половина.

Тя се приближи към мен с бързи крачки.

— Не закъснях ли? — попита тя леко задъхана.

— Не.

В този миг чух щракане в чантата.

Сега всичко си беше както трябва.

Привлякох я към себе си и я целунах по устата.

— Щастлива двойчица! — подвикна шофьорът на минаващото покрай нас такси.

Публикувано в сп. „Наука и техника“, бр.9-11/1986 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.